

МОТИВАЦИОННО-ЦЕННОСТНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Гречаник Наталия Игоревна

кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики и психологии начального образования, докторант
Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко

В статье проанализированы роль и место мотивационно-ценностной сферы личности в умении проявлять культурологическую компетентность будущим учителем начальной школы в образовательной среде. Раскрыта сущность понятий: «культурологическая направленность», «мотивационно-ценностный критерий культурологической компетентности будущих учителей начальной школы». Проведен анализ понятий «мотивы», «ценности», «потребности», «направленность» и сформулировано авторское определение культурологической направленности будущих учителей начальной школы, «мотивационно-ценностного критерия культурологической компетентности будущих учителей начальной школы. Предложены показатели проявления уровня образованности этого критерия как системообразующего элемента культурологической компетентности будущих учителей начальной школы.

Ключевые слова: мотивы, ценности, критерии, мотивационно-ценностный критерий, культурологическая направленность, культурологическая компетентность, будущий учитель начальной школы.

Отримано редакцією 20.01.2020 р.

УДК 378.011.3-051:373.3

DOI: 10.31376/2410-0897-2020-1-42-121-129

МОДЕЛЮВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Пінчук Ірина Олександрівна

кандидат педагогічних наук, докторант

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: pinchukiryna6@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1376-3977

У статті описано процес моделювання системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, що складається з методологічно-цільового, суб'єкт-суб'єктного, когнітивного, організаційно-методичного та діагностико-рефлексивного блоків. У методологічно-цільовому блоці передбачено вивчення соціального замовлення, мету, завдання професійної підготовки, методологічні підходи та принципи, на яких ґрунтується методична система формування досліджуваної якості. До суб'єкт-суб'єктного блоку віднесено майбутніх учителів початкової школи та науково-педагогічних працівників ЗВО. У когнітивному блоці розглянуто зміст професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, до якого віднесено теоретичний та практичний модулі. У рамках організаційно-методичного блоку визначено методи, засоби, технології та форми роботи, що використовувалися в процесі формування іншомовної комунікативної компетентності. У діагностико-рефлексивному блоці описано критерії, засоби, рівні сформованості зазначеної якості.

Ключові слова: моделювання освітнього процесу, модель методичної системи формування іншомовної комунікативної компетентності, професійна підготовка, майбутні вчителі початкової школи.

Постановка проблеми. Євроінтеграційні процеси української освіти вимагають від вищої школи підготовки фахівців нового покоління, спроможних до самореалізації в умовах ХХІ століття. Особливо це стосується майбутніх учителів початкової школи, які починають працювати в рамках Нової української школи і мають бути готовими до застосування міжпредметної інтеграції, що передбачає сформованість іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів до навчання учнів у полікультурному й інформаційному просторі.

Відповідно до нової мовної політики в Україні, згідно з якою до 2021 року учні загальноосвітніх шкіл повинні оволодіти принаймні двома іноземними мовами, професійна

підготовка вчителів, зокрема початкової школи, вимагає значного оновлення й удосконалення. Тому зусилля вітчизняних методистів спрямовані на пошук нових нестандартних форм і методів професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

У програмі з іноземної мови для ЗВО та вимогах до професійної підготовки майбутніх учителів практичною метою є формування іншомовної комунікативної компетентності, тобто продуктивне володіння зазначеною якістю.

Вважаємо за необхідне змоделювати методичну систему формування досліджуваної якості. Цьому й буде присвячено нашу статтю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему моделювання й моделей в освіті досліджувало багато вчених, зокрема теоретичні підходи до моделювання висвітлено в працях В. Арнольда, С. Гончаренка, В. Краєвського, В. Полонського, Р. Шеннона, В. Штоффа та ін. Моделі та моделювання в професійній діяльності викладача вищої школи розглядаються в дослідженнях науковців Н. Волкової, К. Гнезділової, С. Касярум, Г. Матушинського, О. Пехоти, В. Пикельної, Є. Смирнової та ін. Питанню моделювання процесу формування професійної компетентності вчителів присвячені праці С. Іванової, П. Станкевича, Л. Харченка та ін. Проблеми розгляду поняття педагогічної моделі та процесу моделювання в освіті вивчав М. Якібчук. Дослідником В. Штоффом розглянуто гносеологічні аспекти моделювання, визначено сутнісні характеристики моделі. Російським філософом Д. Кашиним досліджено моделювання як метод пізнання в сучасних соціально-гуманітарних науках. Ю. Плотинський розглядав моделі соціальних процесів, В. Міхеєв – моделювання та методи теорії вимірювань у педагогіці, Д. Меньшиков – основні підходи до розроблення системи побудови віртуальних моделей і демонстрацій. В. Биков із системних позицій виклав основи теорії моделювання організаційних систем відкритої освіти. Українські науковці Є. Лодатко, А. Єріна розглядали проблему моделювання в педагогіці, зокрема проблему статистичного моделювання та прогнозування. М. Кадемія, І. Шахіна приділили увагу комп'ютерному моделюванню в освітньому процесі, Е. Козловським, Г. Кравцовим визначено об'єктну модель структури програмного забезпечення віртуальної лабораторії, В. Луценко розробляв модель відкритої освіти. Зарубіжні вчені Д. Берлінер, Н. Гейдж, Дж. Керрол, Б. Роузеншин, Р. Стівенс займалися розробленням різних моделей навчання.

Формулювання мети статті. Розкриття сутності й особливостей процесу моделювання та обґрунтування змісту й наповнення моделі методичної системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. З огляду на мету нашого дослідження варто зазначити, що ключовими поняттями є педагогічне моделювання і модель, які на сьогодні в дидактичній парадигмі досить активно досліджуються багатьма вченими. Тому детальніше зупинимося на цих поняттях.

Моделювання як один із інтегральних методів наукового дослідження широко використовується в педагогіці. Як зазначають Г. Матушинський і А. Фролов, воно дає змогу об'єднати емпіричне та теоретичне в педагогічному дослідженні, тобто поєднувати в процесі вивчення педагогічного об'єкта експеримент із побудовою логічних конструкцій та наукових абстракцій [10, с. 187].

Механізм моделювання складається зазвичай із таких операцій: перехід від природного об'єкта до його моделі, побудова моделі; експериментальне дослідження моделі; перехід від моделі до природного об'єкта, що полягає в перенесенні результатів, одержаних у процесі дослідженні, на даний предмет.

Якщо виходити з призначення моделі в теоретико-експериментальному дослідженні процесу, то важливим вважаємо твердження В. Краєвського і В. Полонського: «Модель – це наступний результат абстрактного узагальнення практичного досвіду, а не прямий результат експерименту» [6, с. 268].

К. Гнезділова, С. Касярум зазначають, що в дослідженні педагогічних процесів

створення моделі є найкращим методом, який надає певну інформацію про процеси, що відбуваються в так званих «живих системах» [2, с. 8].

К. Кожухов [4] зазначає, що практична цінність моделі в будь-якому педагогічному дослідженні визначається в основному її адекватністю досліджуваному об'єкту, а також тим, наскільки правильно на етапі побудови педагогічної моделі були враховані основні принципи моделювання: наочність, визначеність, об'єктивність, які в багато в чому визначають як можливості й тип моделі, так і її функції в педагогічному дослідженні.

Загальна абстрактна модель поняття «компетентність», на думку А. Хуторського і Л. Хуторської [13], може охоплювати такі одиничні складники: ієрархічну, структурно-функціональну, діагностичну, організаційно-управлінську моделі компетентності тощо. Дослідники дійшли висновку, що такий діапазон моделювання допускає різні можливості для свого вдосконалення й для надання інформації у вербальній або графічній формах. Вони запропонували різноаспектні системно-структурні й структурно-функціональні моделі: загальну (системну) модель компетентності, модель базового поняття – освітнього досвіду особистості, параметричну модель складових процесу формування компетентності, спіральну модель формування рівнів компетентності тощо. На їхню думку, ці моделі відрізняються структурою, способами зв'язків між елементами, їх внутрішньою організацією. Кожна з них деталізує й поглиблює системну (загальну) модель компетентності. Загальна ж модель значно спрощує одиничні моделі.

Подані вище визначення дають можливість зробити такі узагальнення: системоутворювальним чинником понять «модель», «моделювання педагогічного процесу» є педагогічна реальність, яку моделюють: система, реальність, модель як образ цієї реальності – система-модель і суб'єкт моделювання (педагог) – система, що моделює. У такому розумінні моделювання в педагогічному процесі має гносеологічно-пізнавальний характер, а отримані моделі є «моделями дослідження» [7, с. 51]. Однак модель у педагогічному процесі – це не лише відображення деякого стану педагогічної реальності, а й «форма діяльності, яка передбачається, репрезентація майбутньої практики й засвоєних форм діяльності» [1, с. 11]. Іншими словами, модель у педагогічному процесі може бути образом не лише теперішньої чи минулої педагогічної реальності, а й майбутньої. У такому розумінні модель несе функцію прогнозування, планування, цілеутворення майбутньої діяльності педагога.

Проте існує й інша думка щодо певної умовності моделювання, яка виявляється в тому, що доводиться вдаватися до умовних схем, уводити багато допущень, у результаті чого з'являються моделі, що не моделюють дійсність, а дещо спотворюють її. З цього приводу Є. Лодатко зазначає: «... Авторське тлумачення жодної з таких схем не підкріплюється достатнім змістовим поясненням смислу поняття «педагогічна модель» та не супроводжується хоча б поверхневим обґрунтуванням критеріїв добору принципів побудови моделі, її внутрішньої структурної організації, а також адекватності моделі досліджуваному явищу. Нехтування цими важливими, ключовими складниками процесу моделювання свідчить про недостатню методологічну підготовку авторів, нерозуміння ними сутності педагогічного моделювання та формальне уявлення як про моделі взагалі, так і про моделювання соціокультурних процесів (явищ) зокрема» [8].

Тому, погоджуючись із ученим, хочемо зазначити, що модель має фіксувати обґрунтовані критерії добору принципів побудови моделі та найголовніші риси об'єкта, що вивчається. Моделі можуть бути створені лише за умови глибокого розуміння функцій і властивостей, що вони моделюють. Модель завжди виступає аналогією і є проміжною ланкою між висунутими теоретичними положеннями та їх перевіркою в реальному педагогічному процесі. Окрім цього, моделювання є важливим «інструментом», що допомагає проінструувати та визначити покроковий перебіг освітнього процесу [2].

У нашому дослідженні керуємося енциклопедичним визначенням, за яким модель – це «уявна або матеріально реалізована система, котра відображає або відтворює об'єкт дослідження (природний чи соціальний) і здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову

інформацію стосовно цього об'єкта» [3, с. 516].

Із огляду на це модель методичної системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи визначаємо як мисленнєву систему логічно структурованої єдності складників, спрямованих на формування в майбутніх учителів початкової школи означеної особистісної якості [5, с. 143].

Досліджуючи моделі навчання, вчені визначили такі типи моделей [2]:

- активна модель навчання, за умови застосування якої студенти беруть участь у процесі навчання, самостійно виконують завдання й у них формуються рецептивно-репродуктивні та продуктивні навички і вміння;
- пасивна модель навчання, за використання якої студенти застосовують лише рецептивні навички і вміння, тобто перебувають у ролі «реципієнта знань», запропонованих викладачами;
- інтерактивна модель навчання, у процесі застосування якої студенти та викладачі співпрацюють під час освітнього процесу, беруть участь у групових дискусіях, іграх тощо.

Проаналізувавши всі різновиди моделей (І. Вяхк, Ю. Задунайської, Н. Івасів, Є. Долинського, А. Петрової, І. Чорної, Г. Карпенко, Л. Соколової), ми створили комбіновану модель, у якій використовували елементи різних видів моделей, надаючи перевагу інтерактивній моделі.

Нами розроблена модель методичної системи формування іншомовної комунікативної компетентності, до якої віднесено методологічно-цільовий, суб'єкт-суб'єктний, когнітивний, організаційно-методичний та діагностико-рефлексивний блоки. Здійснимо їх короткий огляд.

До *методологічно-цільового блоку* нами віднесено соціальне замовлення, мету та завдання професійної підготовки; методологічні підходи та принципи, на яких ґрунтується методична система формування досліджуваної якості. Соціальним запитом є державне замовлення на високопрофесійних учителів початкової школи з високим рівнем іншомовної комунікативної компетентності, які сьогодні навчаються в педагогічних вишах. Тому мета і результат упровадження нашої моделі – позитивна динаміка рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи. До завдань нами віднесено розвиток загальнолюдських і професійних цінностей та мотивації до майбутньої професійної діяльності; накопичення лінгвістичних і методичних знань; формування й розвиток умінь, навичок та здатності до іншомовної комунікативної компетентності; контроль і коригування отриманих результатів. У структурі методологічно-цільового блоку виділяємо методологічні підходи моделі формування зазначеної якості особистості, серед яких визначаємо основні: культурологічний, системний, синергетичний, аксіологічний, гуманістичний, особистісно орієнтований, комунікативно-діяльнісний, компетентнісний та інтегративний.

Відповідно до підходів визначаємо загальнопедагогічні та специфічні принципи: *комунікативності*, оскільки спілкування формується в межах загальної іншомовної комунікативної компетентності й передбачає ситуативність навчання іноземної мови, мовно-розумову активність студентів, функціональність, новизну та індивідуалізацію. Суть цього принципу – це моделювання природного професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою; принцип *професійної спрямованості*, що використовується в процесі відбору лексичного матеріалу з оперттям на фахово орієнтований дискурс майбутніх учителів початкових класів; *принцип науковості* означає, що навчання іноземної мови має відбуватися на основі останніх досягнень методики, педагогіки й лінгвістики, студентів варто залучати до дискусій, творчих робіт, давати можливість досліджувати й робити відкриття; *принцип активності* передбачає мовленнєву і розумову активність студентів в оволодінні іншомовною мовленнєвою діяльністю; *принцип індивідуалізації* передбачає врахування індивідуально-психологічних особливостей студента; *принцип взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності з огляду на те, що жоден вид мовлення не існує сам собою,*

окремо від інших. Наприклад, під час говоріння людина слухає, що вона говорить. У діалозі партнери по чергову говорять і слухають. Письмо і читання також взаємозалежні. Для реалізації цього принципу необхідно дотримуватися певних вимог: використовувати професійно орієнтований мовний матеріал, спеціальні серії вправ, часово-послідовну співвіднесеність.

До *суб'єкт-суб'єктного блоку* нами віднесено типову характеристику особистостей майбутніх учителів початкової школи та науково-педагогічних працівників ЗВО. Варто зазначити, що сучасні студенти досить обізнані з особливостями використання інформаційно-комунікаційних технологій у суспільному житті, але їм недостатньо здатностей використання специфічного програмного забезпечення, що пов'язане з майбутньою професійною діяльністю. Крім того, вони прагнуть знати іноземні мови для легшого спілкування з колегами з-за кордону, знайомитися з новітніми закордонними технологіями викладання.

Когнітивний блок формування іншомовної комунікативної компетентності вміщує зміст професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, до якого нами віднесено теоретичні та практичні модулі. Теоретичний модуль, у свою чергу, забезпечується навчальним курсом за вибором «Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи» та окремими темами, включеними в процес вивчення дисциплін «Іноземна мова», «Практика усного і писемного мовлення», «Методика навчання іноземної мови». Формування практичних здатностей передбачено модулем під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять із зазначених курсів з використанням інтерактивних методів. Науково-дослідна робота майбутніх учителів початкової школи передбачає написання курсових, бакалаврських, наукових конкурсних робіт, участь у конкурсах, проведення тренінгів, конференцій, методичних семінарів тощо. Педагогічна практика відіграє важливу роль у цьому процесі. Відвідування й проведення уроків англійської мови в школі є важливим складником професійної й методичної підготовки студентів. Позанавчальна робота передбачає гурткову роботу з учнями молодших класів.

До *організаційно-методичного блоку* нами віднесено форми, методи, засоби й технології навчання. Беручи до уваги класифікацію форм дидактичного процесу, запропоновану В. Ортинським [11], а також послуговуючись положеннями Закону України «Про вищу освіту» з метою формування іншомовної комунікативної компетентності, вважаємо доцільним використовувати різні форми *навчальних занять* (лекції, семінарські, практичні, індивідуальні заняття), *практичну підготовку, самостійну роботу* (робота з друкованими джерелами, самостійне вивчення питань, самостійний перегляд фільмів тощо), контрольних заходів (іспити / заліки, модульні контрольні роботи, самоаналіз, захист проєктів тощо).

До методів, що застосовувалися з метою формування іншомовної комунікативної компетентності, нами віднесено загальнометодичні та специфічні методи. До специфічних методів нами віднесено: комунікативний, функціональний, лексичний, граматико-перекладний, сугестивного відкриття, навчання через інтеграцію, створення освітньої сторінки з іноземної мови в інтернеті, метод аналізу конкретних ситуацій, метод створення телекомунікаційних проєктів, забезпечення зворотного зв'язку між викладачем і студентом через комп'ютер, що допомогло налагодити ефективне спілкування між студентами і викладачем.

Відповідно до завдань дослідження нами створено сучасні засоби навчання іншомовної комунікативної компетентності, зокрема програму навчального курсу за вибором «Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи», словник-довідник з формування зазначеної якості, навчально-методичний посібник з іноземної мови «Методика формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкових класів» та інтегрований електронний підручник англійською мовою.

До ефективних технологій формування досліджуваної якості нами віднесено педагогічні (інтерактивна, контекстна, тренінги, змішаного навчання, розвитку критичного мислення) та інформаційні (мережеві, мультимедійні).

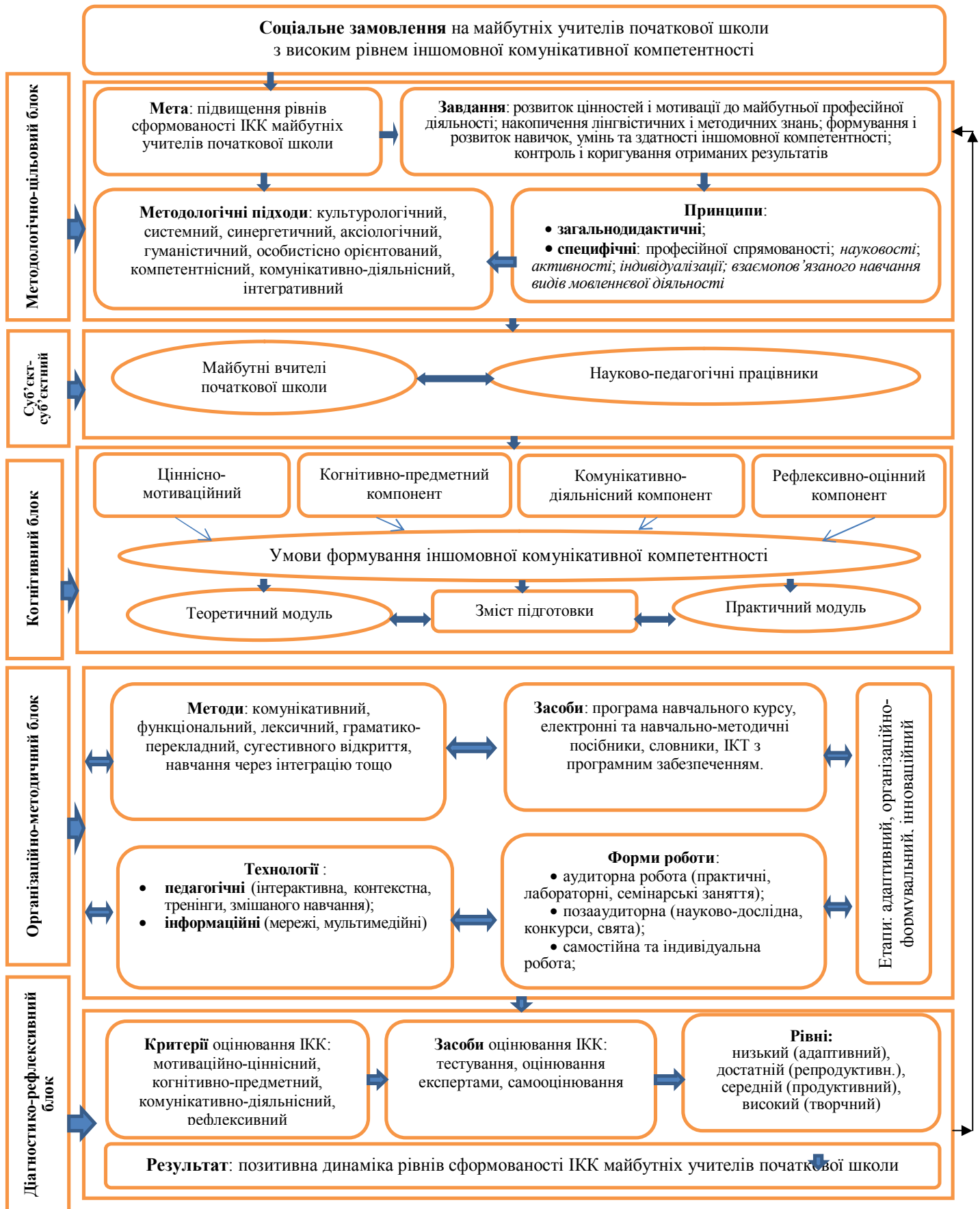

Рис. 1. Модель методичної системи формування іншомовної комунікативної компетентності

Форми, засоби, методи і технології формування комунікативної компетентності на всіх етапах передбачали: поєднання очних і змішаних освітніх технологій, проведення форм занять за допомогою комп'ютерної техніки; забезпечили зв'язок майбутньої професійної діяльності з сучасними досягненнями науково-технічного прогресу; формували знання про новітні підходи в теорії та практиці лінгводидактики; через інтернет забезпечили пошук і взаємозв'язок між студентами і викладачем за допомогою засобів інформаційних технологій; поєднали традиційні та нетрадиційні методи в процесі змішаного навчання (рольові та ділові ігри, дискусія, робота в інтернеті, метод проєктів, словесні, наочні, практичні).

До *діагностико-рефлексивного* блоку нами було віднесено критерії оцінювання: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-предметний, комунікативно-діяльнісний та рефлексивний, кожен з яких оцінювався за певними показниками. Засобами оцінювання іншомовної комунікативної компетентності стали: тестування, оцінювання експертами та самооцінювання студентами рівня власної іншомовної комунікативної компетентності. Нами було визначено такі рівні володіння зазначеною якістю: низький (адаптивний), достатній (репродуктивний), середній (продуктивний), високий (творчий). Результатом досліджуваного процесу вважаємо позитивну динаміку сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Висновки. Реалізація зазначеної моделі сприятиме підвищенню якості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, що забезпечить їм професійний розвиток, прискоренню адаптації до майбутньої професійної діяльності, формуванню самоорганізації, самоосвіти майбутніх фахівців.

Обґрунтовано комплексну взаємопов'язану багатокomпонентну модель методичної системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Висунуто гіпотезу про те, що її реалізація сприятиме розвитку позитивної динаміки рівнів сформованості досліджуваної особистісної якості в процесі вивчення іноземної мови в педагогічних ЗВО.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на імплементацію моделі в освітній процес факультетів початкової освіти, перевірку ефективності розробленої моделі та поглиблене багатofакторне дослідження її впливу на динаміку рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Список використаної літератури

1. Варгофской М. Модели. Репрезентация и научное понимание. Москва: Прогресс, 1998. 506 с.
2. Гнезділова К. М., Касярум С. О. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи: навч. посіб. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. 124 с.
3. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Кожухов К. Ю. Педагогическая модель применения дистанционных технологий в процессе формирования методической компетенции будущего учителя (на материале дисциплины «Теория и методика обучения иностранным языкам»): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Курский государственный университет. Курск, 2008. 19 с.
5. Корчова О. М. Формування риторичної компетентності у майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.14 / Глухів. нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка. Глухів, 2017. 26 с.
6. Краевский В. В., Полонский В. М. Методология для педагога: теория и практика. Волгоград: Перемена, 2001. 324 с.
7. Кушнір В. А. Теоретико-методологічні основи системного аналізу педагогічного процесу вищої школи: дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Ін-т педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Київ, 2003. 482 с.
8. Лодатко Є. О. Педагогічні моделі, педагогічне моделювання і педагогічне вимірювання: that is that? *Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис*. 2011. Вип. 3. Т. 1. С. 339–344.
9. Мартинова Р. Ю. Цілісна загально дидактична модель змісту навчання іноземних мов: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.09 / Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Київ, 2007. 51 с.
10. Матушинский Г. У., Фролов А. Г. Проектирование моделей подготовки к профессиональной деятельности преподавателей высшей школы. *Educational Technology and Society*. 2000. № 3 (4). С. 183–192.
11. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посібн. для студентів навчальних закладів. Київ:

Центр учбової літератури, 2009. 472 с.

12. Станкевич П. В. Модели содержания естественнонаучного образования бакалавров и магистров : дис.... доктора пед. наук: 13.00.02 / Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена. Санкт-Петербург, 2010. 38 с.

13. Хуторской А. В., Хуторская Л. Н. Компетентность как педагогическое понятие: содержание, структура и модели конструирования. *Проектирование и организация самостоятельной работы студентов в контексте компетентностного подхода*: межвуз. сб. науч. тр. / под ред. А. А. Орлова. Тула: Изд-во Тул. гос. пед. ун-та им. Л. Н. Толстого, 2008. Вып. 1. С. 117–137.

14. Шэннон Р. Имитационное моделирование систем – искусство и наука. Москва: Мир, 1978. 418 с.

MODELING OF THE METHODOICAL SYSTEM OF FORMING FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS' FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE

Pinchuk Iryna

candidate of pedagogical sciences, doctoral student

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv national pedagogical university

Introduction. *The European integration processes of Ukrainian education require the training new generation of primary school teachers who begin to work in the conditions of the New Ukrainian School, which requires forming their foreign language communicative competence.*

The purpose of the article is to describe the features of the modelling process and substantiation of the content and components of the model of the methodical system of forming future primary school teachers' foreign language communicative competence.

Methods are theoretical analysis of scientific literature, systematization and generalization of analysed material, modelling.

Results. *The article deals with the process of modelling the system of forming future primary school teachers' foreign language communicative competence, which consists of methodological and purpose, subject-subject, cognitive, organizational and methodical, diagnostic and reflexive blocks. The methodological and purpose block provides for the study of social order, purpose, task of professional teachers' training, methodological approaches and principles on which the methodical system of forming the investigated quality is based. The subject-subject block includes intending primary school teachers and academic staff of higher pedagogical education institutions. The content of the professional training of future primary school teachers, which includes theoretical and practical modules, is considered in the cognitive block. Within the organizational and methodical block the methods, means, technologies and forms of educational work are defined. The diagnostic and reflexive block describes the criteria, indicators, levels of forming the specified quality.*

Originality. *The complex interconnected multicomponent model of methodical system of forming future primary school teachers' foreign language communicative competence is substantiated.*

Conclusion. *Implementation of the developed model will help to improve the quality of foreign language communication skills of future primary school teachers and will contribute to the developing positive dynamics of the levels of forming the studied personal quality in the process of learning a foreign language in higher education pedagogical institutions.*

Key words: *modelling the educational process, the model of methodical system of forming foreign language communicative competence, professional teachers' training, future primary school teachers.*

References

1. Varhofskoy, M. (1998). *Modely. Reprezentatsyya y nauchnoe ponymanyey*. Moskva: Prohress. 506 s. [in Russian].
2. Hnezdilova, K. M., Kasyarum, S. O. (2011). *Modeli ta modelyuvannya u profesiyniy diyal'nosti vykladacha vyshchoyi shkoly: navch. posib*. Cherkasy: Vydavets' Chabanenko Yu. A. 124 s. [in Ukrainian].
03. *Entsyklopediya osvity* (2008). / hol. red. V. H. Kremen'. Kyviv: Yurinkom Inter. 1040 s. [in Ukrainian].
4. Kozhukhov, K. Yu. (2008). *Pedahohycheskaya model' pryomenenyya dystantsyonnykh tekhnolohyy v protsesse formyrovannya metodycheskoy kompetentsyy budushcheho uchytelya (na materyale dystsyplyny «Teoriyya y metodyka obuchenyya ynostrannym yazykam»): avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.08 / Kurskyy hosudarstvennyy*

university. Kursk., 19 s. [in Russian].

5. Korchova, O. M. (2017). Formuvannya rytorychnoyi kompetentnosti u maybutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh spetsial'nostey vyshchyykh pedahohichnykh navchal'nykh zakladiv: avtoref. dys.... kand. ped. nauk : 13.00.14 / Hlukhiv. nats. ped. un-t im. Olexandra Dovzhenka. Hlukhiv. 26 s. [in Ukrainian].

6. Kraevskyy, V. V., Polonskyy, V.M. (2001). Metodolohyya dlya pedahoha: teoryya y praktyka. Volhohrad: Peremena. 324 s. [in Ukrainian].

7. Kushnir, V. A. (2003). Teoretyko-metodolohichni osnovy systemnoho analizu pedahohichnoho protsesu vyshchoyi shkoly : dys.... d-ra ped. nauk : 13.00.04 / In-t pedahohiky i psykholohiyi profesiynoyi osvity APN Ukrayiny. Kyiv. 482 s. [in Ukrainian].

8. Lodatko, Ye. O. (2011). Pedahohichni modeli, pedahohichne modelyuvannya i pedahohichne vymiryuvannya: that is that? *Vyshcha osvita Ukrayiny: teoretychnyy ta naukovy-metodychnyy chasopys..* Vyp.3. T.1. S. 339-344. [in Ukrainian].

9. Martynova, R. Yu. (2007). Tsilisna zahal'no dydaktychna model' zmistu navchannya inozemnykh mov : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.09 / Pivdenoukrayins'kyy natsional'nyy pedahohichnyy universytet im. K. D. Ushyns'koho. Kyiv. 51 s. [in Ukrainian].

10. Matushynskyy, H. U., Frolov, A. H. (2000). Proektyrovanye modeley podhotovky k professyonal'noy deyatel'nosti prepodavateley vysshey shkoly. *Educational Technology and Sodety.* 2000. №3 (4). S. 183-192. [in Russian].

11. Ortyns'kyy, V. L. (2009). Pedahohika vyshchoyi shkoly: navch. posibn. dlya studentiv navchal'nykh zakladiv. Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury, 2009. 472 s. [in Ukrainian].

12. Stankevych, P. V. (2010). Modely sodержannya estestvennonauchnoho obrazovannya bakalavrov y mahystrov: dys.... doktora ped. nauk: 13.00.02 / Ros. hos. ped. un-t ym. A. Y. Hertseny. Sankt-Peterburh. 38 s. [in Ukrainian].

13. Khutorskoy, A. V., Khutorskaya, L. N. (2008). Kompetentnost' kak pedahohycheskoe ponyatyе: sodержanye, struktura y modeley konstruyrovannya. *Proektyrovanye y orhanyzatsyya samostoyatel'noy raboty studentov v kontekste kompetentnostnoho podkhoda: mezhvuz. sb. nauch. tr. / pod red. A. A. Orlova.* Tula: Yzd-vo Tul. hos. ped. unta ym. L.N. Tolstoho. Vyp. 1. S.117- 137. [in Russian].

14. Shennon, R. (1978). Ymytatsyonnoe modelyrovanye system – yskusstvo y nauka. Moskva: Myr, 1978. 418 s. [in Russian].

МОДЕЛИРОВАНИЕ МЕТОДИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Пинчук Ирина Александровна

кандидат педагогических наук, докторант

Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко

В статье описан процесс моделирования системы формирования иноязычной коммуникативной компетентности будущих учителей начальной школы, состоящий из методологически-целевого, субъект-субъектного, когнитивного, организационно-методического и диагностико-рефлексивного блоков. В методологически-целевом блоке предусмотрено изучение социального запроса, цели, задачи профессиональной подготовки, методологические подходы и принципы, на которых основывается методическая система формирования исследуемого качества. К субъект-субъектному блоку отнесены будущие учителя начальной школы и научно-педагогические работники вузов. В когнитивном блоке рассмотрено содержание профессиональной подготовки будущих учителей начальной школы, к которому относятся теоретический и практический модули. В рамках организационно-методического блока определены методы, средства, технологии и формы работы, которые использовались в процессе формирования иноязычной коммуникативной компетентности. В диагностико-рефлексивном блоке описаны критерии, показатели, уровни сформированности указанного качества.

Ключевые слова: моделирование образовательного процесса, модель методической системы формирования иноязычной коммуникативной компетентности, профессиональная подготовка, будущие учителя начальной школы.

Отримано редакцією 09.01.2020 р.